

K dnešnímu dni Vám přeji všechno dobré a především zdraví.¹ Vzpomínám v přátelství na naše staré styky.

T. G. Masaryk.

TELEGRAM

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. L (CD)-64-I, k. 623. Opis odeslaného telegramu, strojopis.

- a – Adresováno: Řed. Karel Kálal, Praha-Bubeneč, Jiráskova 324.
- b – Místo a datum určeno podle kancelářské poznámky na dokumentu.
- 1 – Karel Kálal se narodil 9. 1. 1860.

Pane Prezident!

Jménem maďarské mládeže v Československu žádáme vyšetření případu profesora lučeneckého reálního gymnázia: Ludvíka Scherera. Ludvík Scherer vyučoval na lučeneckém gymnáziu od roku 1898. Po převratě stát nepřevzal profesorský sbor, nýbrž uzavřel smluvní poměr s jednotlivými profesory ústavu. Ludvík Scherer žádal definitivu, a aby jí obdržeti mohl, roku 1927 zaopatřil si na základě lex-Déer¹ československé státní občanství. Místo definitivy však dne 4. dubna 1929 dostal výpověď. Toto znamenalo, že byl poslán do penze dle starého zákona maďarského a nebylo mu započteno těch deset let, které strávil v službách republiky. Ludvík Scherer desátý rok rediguje měsíčník maďarské mládeže v Československu zvaný: A Mi Lapunk (Náš list).² Tento časopis jest duchovním vůdcem celého maďarského středoškolského studentstva v republice. Srovnajíc A Mi Lapunk s podobnými časopisy studentstva maďarského v Maďarsku a Rumunsku i v Jugoslávii: můžeme říci, že tento list je nejpokrokovějším časopisem dnešní maďarské mládeže vůbec. Nejchýrnější maďarští spisovatelé, dnes v Maďarsku všemi úředními aparáty všude bojkotováni, Szabó Dezső, Móricz Zsigmond, Móra Ferenc, Juhász Gyula a garda mladé generace spisovatelské v tomto malém studentském listě dostává se k slovu: pro novou generaci. A Mi Lapunk jest orgánem nového studentstva maďarského, které se obrací k problému maďarského sedláka, maďarského dělníka a intelektuála, obrací svou tvář k Evropě, k západu. Tento časopis, jehož neplacenými spolupracovníky jsme také my, stojí již drahnou dobu pod palbou maďarského konzervativního a klerikálního maloměšáctva, je napadán v prvé řadě

jeho redaktor: Ludvík Scherer a pak spolupracovníci. Jsou obviňováni [!] destruktivismem, internacionalismem, defétismem. Tento časopis je pro novou generaci nepostradatelný. A teď, když také ze strany státních školských úřadů je Ludvík Scherer napaden, v této dvojí frontě napadání: obracíme se uctivě k Vaší objektivitě, Pane Prezident.

Poznamenáváme, že dne 3-ho února 1926 Ludvík Scherer zaslal Vaší kabinetní kanceláři memorandum, ve kterém svou záležitost obsírněji vylíčil, žádaje Vašeho prostřednictví.³

Máme vědomí o tom, že propuštění profesora Ludvíka Scherera možno odvozovati z těchto obvinění: 1) že Ludvík Scherer prý v roce 1919 při vpádu maďarských bolševiků v Lučenci projevil nepřátelské chování vůči republice. Proti tomuto obvinění, když se ono vyskytlo, dne pátého února 1928 v memorandě žádal Scherer od tehdejšího ministra školství, dr. Milana Hodži, zavedení disciplinárního řízení proti sobě. Toto však i po opěťované žádosti a také po slibu: zavedené nikdy nebylo. Obvinění toto je úplně bez základné. 2) Klade se za vinu Ludvíkovi Schererovi, že se účastnil v srpnu 1928-ho roku skautského tábora maďarských vysokoškoláků v Československu, při Rožňavě, v Gombaseku⁴. O tomto táboře bylo mínění v ministerstvě školství, že to byla schůze maďarských iredentů. Bratislavský Sarló,⁵ jako pořadatel tábora, podal proti obvinění memorandum v říjnu 1929 místoprezidentu slovenského krajinského úřadu, dr. Josefovi Országhovi a žádal proti sobě zavedení disciplinárního řízení. Toto řízení zavedené ovšem také nebylo. Tábor náš v Gombaseku byl tvůrcem pokrokového hnutí maďarské mládeže, která hlásá jak známo vědecký socialismus, kulturní sblížení maďarsko-československé, maďarskou kulturu a mezinárodní spolupráci v znamení míru a práce. 3) Proti Ludvíkovi Schererovi bylo vzneseno obvinění ze strany školského referátu v Bratislavě, že časopis A Mi Lapunk je redigován v duchu šovinistickém a iredentistickém. To vznesli lidé, kteří ovšem neumí ani číst maďarsky. A Mi Lapunk, je nám třeba konstatovati, za devět let svého jestvování nebyl ani jednou cenzurou škrtnán. Tento časopis dle vícerych slovenských a českých intelektuálů slouží věci dobré: míru a pokroku. Dovolujeme si Panu Prezidentovi předložit poslední ročník tohoto časopisu. V záležitosti profesora Ludvíka Scherera bez rozdílu náboženského, politického, národního, světonázorového ozval se každý slovenský společenský a duchovní faktor, ale věc tato zůstala také za ministerstva dr. Štefánka nevyřízena. V těchto dnech vyhledali jsme dr. Ivana Déreera, nového ministra školství a národní osvěty a teď očekáváme od Vás, Pane Prezident, a od něho likvidaci této záležitosti.

Prosíme Vás jménem všech středoškoláků i akademiků maďarských, jménem sociálního pokroku a vzájemného dorozumění maďarsko-československého, aby Jste ve věci Ludvíka Scherera udělal cestu spravedlivosti. Je třeba, aby ministerstvo školstva zavedlo proti Schererovi disciplinární řízení, neboť jen tímto způsobem bude moci se nespravedlivě napadený a osočovaný profesor hájiti a sjednati si pravdu.

Zůstáváme Vám v úctě oddaní ve jméně výboru Sarló:

Bratislava, dne 16. ledna 1930.

Boross Zoltán^a

Terebessy János^a

Balogh Adgár^a

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. R (Cizí země), M-48, k. 513. Originál, strojopis.

a – Vlastnoručný podpis perem.

- 1 – Lex Dérer (Dérerův zákon) – ústavní zákon č. 152/1926 Sb. z. a n., nazvaný podle svého tvůrce a předkladatele, slovenského sociálního demokrata Ivana Déreera. Jeho úřední název zní: „Ústavní zákon zo dňa 1. júla 1926 o udelení štátneho občianstva československého niektorým osobám“. Zákon v praxi řešil otázku státního občanství osob maďarské národnosti, které nezískaly v roce 1920 automaticky československé občanství, protože neměly v žádné obci Slovenska či Podkarpatské Rusi domovské právo. Tyto osoby mohly nyní získat československé občanství, pokud žily v některé slovenské nebo podkarpatoruské obci už před 1. lednem 1910 nejméně čtyři roky, tj. jinak řečeno, žily na Slovensku či Podkarpatské Rusi už od roku 1906. Osoby, které projevíly nepřátelské smýšlení vůči Československé republice, byly z nároku na občanství vyloučeny.
- 2 – *A Mi Lapunk*, maďarský levicový měsíčník.
- 3 – Uvedené memorandum se nepodařilo dohledat.
- 4 – Gombasek, dnes součást obce Slavec, okr. Rožňava. V obci se ve dvacátých letech 20. století pravidelně konalo shromáždění maďarských studentů organizované pražským Studijním kroužkem sv. Jiří. Na tradice studentských shromáždění maďarské levicové mládeže navázala od roku 1957 každoroční shromáždění studentů maďarské národnosti, která se konají dodnes jako tzv. Gombasecký letní tábor (Gombaszögi Nyári Tábor).
- 5 – Sarló (maďarsky Srp), maďarský levicový mládežnický spolek vzniklý jako jedna z akcí každoročních shromáždění v Gombaseku.

A. Masaryková T. G. Masarykovi^a
Kopčany, 25. ledna 1930

/188

Kopčany, 25/I 30.

Žiadosť!

Vážený pane prezidente!

Niže podpísaná Alžbeta Masaríková, vdova po padlém Matějovi Masaríkovy matka 5 nezaopatrených dítok. Obracám sa na Vás, pane prezidente, ešte ráz s prosbou, pomozte trpicí rodině. Na Váš pripis zo dňa 1. září 1929 čís. pr. 23605/29 bolo mě oznámeno, že žiadosť moja za obdržení práce v tabakové továrne pre moje děti Josefu 22 roč., Annu 20 roč., a Petra 19 roč., bola postupena ministerstvu financí. Na to prišiel pripis z tovarny na tabák v Hodoníně ze dňa 19/X.1929 čís. 3523/29, vrozumění, že moje děti nemohou býti do práce přijaté, jelikož jsou všechny místa obsazené.

Presto, že se občas prijmu lude novo zebrání, ktorým by to ani tak socialně nebolo třeba, ako nám zbydovaným.

Prosím by aspoň jedna dívka bola prijata do tovarny na tabak v Hodoníně, když né obě dvě.

A za 19. leteho Petra prosím, kdyby se aspoň dostál do práce do statních naftových dolů ve Gbelach. Čo by aspoň trochu našu bídu zmírnilo. V ktoré sa najvicej nachazame prez zimní období nebo jsme všecia bez zamestnania.